Mariana COCIERU
Institutul de Filologie al AŞM
(Chişinău)

FOLCLORISMUL: CADRU CONCEPTUAL ŞI TIPOLOGII

Folklorism: conceptual framework and typologies

Abstract. In an extended sense, the phenomenon of folklorism is one of the axes for the problem of historical destiny of folklore, included in a new scientific paradigm by the new historical and aesthetic context. The relationship between two concepts: folklore and literature is currently a problem „of founding", „of genetic determination", „of catalysis" and „of permanent revitalizing" of contemporary literary phenomenon. Developing the methods for the study of folklorism was held once with deepening of analytical approach that encompasses all steps of ideatic aesthetic structure of the work, its form and content, intertextual and intratextual relations. Introducing folkloric elements into a new aesthetic system is much more complicated and it was led to their substantial transformation, which does not allow direct reporting to the mechanical interaction of artistic work with different folkloric species.

Keywords: folklorism/folklorismus, folklore, literature, fakelore, neofolklorism, tradition.

În dicționarul de termeni științifici și populari *Восточнославянский фольклор* apariția conceptului de *folclorism* este atribuită folcloristului francez Paul Sébillot spre sfârșitul secolului al XIX-lea, instituit a desemna diversele implementări ale folclorului în viață, artă etc. [1, p. 406-407]. Conform altor studii de istorie a etnologiei termenul apare prin anii 1930, fiind utilizat de unii cercetători impropriu. În Rusia conceptul, aflat în atenția exegetului M. K. Azadovski, includea interesele folclorice ale scriitorilor (a se vedea articolul *Фольклоризм Лермонтова* de M. K. Azadovski [2]) şi etichetarea publicațiilor nonacademice despre creația populară orală semnate de critici literari, jurnaliști, istorici, admiratori ai folclorului ș.a.

În percepția sa actuală, termenul a fost adoptat în etnologie în 1962 de către Hans Moser în studiul său *Vom Folklorismus in unserer Zeit* (*Folclorismul la ora actuală – n.n.*, publicat în *Zeitschrift für Volkskunde* [3]) şi aprofundat teoretic ceva mai târziu în articolul *Der Folklorismus als Forschungsproblem der Volkskunde* (*Folclorismul ca problemă de investigare în studiile de folclor*, publicat în *Hessische Blätter für Volkskunde* [4]). Conform definițiilor date de cercetător, folclorismul presupune o „secondhand transmission and presentation of culture" (*transmisiunea şi prezentarea secundară a culturii – n. n.*) [3, p. 180]. Intervențiile ulterioare ale cercetătorului

BDD-A24953 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

nu au clarificat suficient termenul, din care motiv a devenit subiect de discuție în mediul științific german. În urma acestor dezbateri, un alt cercetător, Herman Bausinger, la mijlocul anilor 1960 a elaborat câteva studii despre folclorism, în care, pe lângă o serie de aspecte, a atras atenția asupra faptului că folclorismul este „etnologia aplicată ieri" și în multe privințe nu poate fi separat de folclorul genuin, iar folclorismul și hermeneutica acestuia în majoritatea cazurilor sunt identice. Pentru a extinde sfera discuțiilor despre folclorism în afara mediului exegetic german, Bausinger a elaborat un chestionar pe care l-a expediat tuturor institutelor de etnologie din întreaga Europă [5].

În urma apelului înaintat, în definirea termenului s-au implicat doar câțiva etnologi europeni (din Ungaria, Polonia, Elveția, Portugalia și Iugoslavia), redactând articole tematice pentru revista *Zeitschrift für Volkskunde*. În studiile acestora este acceptată poziția etnologului Hans Moser privind promovarea de gradul doi sau secundară a moștenirii culturale a poporului, deși gradul de evaluare teoretică a fenomenului este diferit [6].

În lucrarea *Grundzüge der Volkskunde* (*Bazele etnologiei*, 1978), cercetătorii din Tübingen au inclus folclorismul printre noile concepte importante ale etnologiei. Conform afirmațiilor Reginei Bendix [7, p. 183], acest fapt este demonstrat și de acceptarea implicită a termenului ca fiind unul dominant la momentul respectiv în studiile Școlii folcloristice din Tübingen, fiind inclus ca obiect de studiu și în cadrul disciplinei. În plus, noțiunea a fost elucidată de către etnologul H. Bausinger și în lucrarea colectivă *Enzyklopädie des Märchens* (*Enciclopedia basmelor – n. n.*), menționând că folclorismul nu este un concept analitic, ci mai degrabă unul descriptiv, cu o dimensiune critică, având o valoare preponderent euristică [8, p. 1408]. Mai mult decât atât, cercetătorul include perspectiva etnologică în subiecte legate de economie, politică, politici culturale și marcheting cultural cu mult mai devreme decât ajung a fi vizate de către etnologii americani. Implicațiile sale teoretice au oferit un impuls maxim spre o mai bună înțelegere a culturii în prezent, dar și în perioadele anterioare. Folclorismul, deși nu este o teorie, a lărgit orizonturile etnologiei. În ciuda respingerii inițiale a folclorului ca ceva inventat și manipulat, cercetarea istorică a forțat folcloriștii să recunoască paralelismul între reconstituirile academice ale elementelor de cultură populară și eforturile sociale pentru a construi reprezentări estetice cu caracter popular [7, p. 185-186].

Examinarea studiilor despre folclorism în Europa prezintă o similitudine conceptuală cu dezbaterile inițiate în spațiul academic american, vizând nemijlocit „autenticitatea" produselor de folclorism, în care „tradițiile false" erau definite peiorativ prin termenul *fakelore*. Pentru a extinde orizontul investigațiilor cu referire la fenomenul de folclorism, observăm că în mediul academic american s-a vehiculat o noțiune nouă cu referire la asimilarea folclorului în contextul cultural al celei de a doua jumătăți a sec. al XX-lea. Generat din necesitatea de a trasa niște delimitări între studierea dezinteresată a folclorului și popularizarea prin utilizarea creației orale, conceptul numit *fakelore* sau *pseudofolklore* a fost lansat în 1950 de către etnologul american Richard M. Dorson. Acesta desemnează folclorul contrafăcut, neautentic, vehiculat ca fiind genuin, tradițional.

BDD-A24953 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

Termenul se referă la noile povestiri sau cântece artificiale, sau la folclorul prelucrat şi modificat conform preferinţelor moderne. Elementul de denaturare fiind central, artiştii care creează în baza naraţiunilor tradiţionale nu produc *fakelore* în operele lor. Doar în momentul când ei pretind că operele lor sunt folclor adevărat, le poate fi atribuit termenul respectiv. Potrivit lui Dorson, agenţii de publicitate şi popularizatorii sunt acei care transformă un personaj (pe Paul Bunyan) într-un erou pseudofolcloric al culturii de masă a secolului al XX-lea, care are puţine asemănări cu originalul, adică cu cel folcloric [9, p. 4]. Termenul de *fakelore* este deseori folosit de către cercetători ca o modalitate de expunere şi demitizare a esenţei acestuia. R. Dorson subscrie acestor tratări când vorbeşte despre *battle against fakelore* (lupta împotriva fakelore – *n.n.*) [10]. Cercetătorul îşi exprimă nemulţumirea faţă de faptul că popularizatorii au sentimentalizat folclorul, impunându-l adevăraţilor creatori ca fiind unul atrăgător şi ciudat, în timp ce obiectul real este deseori „repetitiv, stângaci, absurd şi obscen” [9, p. 214-226].

Împărtăşind aceleaşi idei, Daniel G. Hoffman zice că eroul folcloric Bunyan a fost transformat într-un mesager al capitalismului: „Acesta este un exemplu al modalităţii prin care un simbol tradiţional este folosit pentru a manipula minţile oamenilor care nu au nimic ce face cu creaţia lor” [11, p. 239]. Aceeaşi stare de lucru a fost consemnată şi în Basarabia postbelică, când prin medierea creaţiei populare sau a celei *pseudofolclorice* erau promovate ideologiile comuniste. Erau create lucrări după canoanele tradiţionale ale folclorului, dar al căror conţinut era fundamentat de principiile şi legităţile impuse de regimul totalitarist.

Cercetătoarea Venetia J. Newall e de părere că *folclorismul*, chiar dacă se referă şi el la inventarea şi adaptarea folclorului, în opoziţie cu *fakelore*, nu are valoare negativă, el reprezintă orice fel de utilizare a tradiţiei în afara contextului cultural în care a fost creat. Astfel, menţionează Newall, arta profesională bazată pe folclor, posturile de televiziune comerciale producătoare de emisiuni de muzică, naraţiunile populare şi chiar studiile academice de folclor sunt toate forme ale folclorismului [12].

În România conceptul de folclorism ajunge în atenţia cercetătorilor la începutul anilor ’70. Argument ne serveşte studiul *Folclorul în contemporaneitate*, apărut în 1971, de prof. Mihai Pop, în care cercetătorul consemnează că existenţa la o balanţă a „folclorului tradiţional al societăţii rurale autarhice” şi a „folclorului bun de consum al societăţii industriale de azi” [13, p. 237] reprezintă la ora actuală una din cele mai stringente probleme de rezolvat. Cercetătorul român se pronunţă împotriva manevrării şi devalorizării folclorului, proces care începe aproximativ în sec. al XVIII-lea, odată cu pătrunderea în mediul rural a elementelor de civilizaţie urbană, propunând diverse soluţii de salvgardare a patrimoniului cultural naţional, prin definirea exactă a sferei noţionale a folclorului genuin şi a transformărilor la care este supus acesta. Cu toate acestea, având în vedere fenomenul folclorismului unii cercetători vor aprecia în folclorul „bun de consum... supus modei” o serie de rezultate estetice: „un grad sporit de finisare a formei, standartizarea, uniformizarea relativă a acesteia, apariţia şabloanelor interpretative, iar din punct de vedere al conţinutului, schimbarea mesajului” [14, p. 30]. Rezultatul maxim al promovării folclorului ca „bun de consum” de către artizani

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

şi profesionişti era de a comunica un mesaj artistic, dar nu unul folcloric sau tradiţional. Acest fapt se întâmplă mai vădit în cadrul literaturii scrise, atunci când scriitorul recurgând la constituentele etnofolclorice urmărea transmiterea mesajului artistic.

Etnologul francez Jean Cuisenier percepe manifestarea folclorismului în spaţiul sovietic ca pe o transpunere a tradiţiei populare originale prin una dintre următoarele practici: „reproducerea actelor prescrise prin cutumă în afara contextului local originar; imitarea motivelor proprii culturii populare şi incorporarea lor prin joc sau modă în cultura altei clase sociale; crearea tuturor elementelor unui folclor în afara oricărei tradiţii cunoscute" [15, p. 91]. În demersul său hermeneutic *Tradiţia populară*, exegetul dezvăluie faptul că folclorismul era unul din elementele reformării comuniste controlate: „trebuia creată o cultură de masă şi în acest sens trebuia mobilizată tradiţia populară, de fapt vechea cultură ţărănească. Dar nu se puteau reţine toate trăsăturile acestei culturi, întrucât concomitent se încerca eradicarea bazelor ei; prin colectivizarea pământurilor şi prin crearea de combinate agroindustriale, iar în România chiar prin tentativa de a «sistematiza» teritoriul. Din tradiţia populară nu erau reţinute decât aspectele care o făceau atractivă, trăsăturile care erau uşor de apreciat de orice public şi capabile să-i distreze pe membrii unei societăţi în curs de urbanizare şi de industrializare, dintre care mulţi rămăseseră aproape de originea lor ţărănească. Interpretarea cântecelor şi dansurilor populare a devenit o distracţie consacrată, un spectacol oferit în mod regulat, în cadrul oricărui miting politic. Astfel, începând din 1952 în Ungaria se puteau număra peste 3 000 de grupuri de dansuri organizate în uzine şi birouri; o adevărată meserie se lansa: cea de profesionist al tradiţiei populare transformate în spectacol" [15, p. 95].

Prin urmare, lumea modernă a supus-o pe cea rural-tradiţională la cursul istoriei, în acest fel generând nişte transformări fundamentale în modul existenţial al ţăranilor şi în structurile sociale ale satului. Ideologiile ca procese ale modernizării aveau ca scop şi valorificarea tradiţiilor populare pentru a ne crea identităţi naţionale, pornind de la imensul conţinut identitar şi cultural al acestora: „Tradiţiile populare au fost supuse unei resemnificări în sensul edificării şi propagării unei identităţi culturale comună şi a unei culturi de masă standardizată şi omogenă" [16].

Detaşat de celelalte manifestări ale folclorismului în artă sau viaţa cotidiană, cel exteriorizat în procesul literar din Basarabia obţine treptat o valenţă subversivă accentuată, căci scriitorii interpretează liberalizarea manipulată în direcţia subminării canoanelor comuniste, ajungând prin resuscitarea modurilor folclorice profunde să vizeze probleme identitare, chiar şi sub forma sugestiv-parabolică.

Frecvenţa componentelor folclorice în creaţiile literare ale anilor 1960 descoperă fenomenul perpetuării destinului românesc în ciuda înstrăinării proletcultiste promovate de politica partidului, în acest fel realizând o formă de rezistenţă prin cultură. Prin urmare, esenţială pentru studiul nostru va fi elucidarea momentului iniţial propice dezvoltării teoretice a folclorismului literar, care începe cu anul 1960, odată cu apariţia unor lucrări ale epistemologilor străini şi care a fost ulterior preluat şi fundamentat conform specificului literar de către exegeţii autohtoni.

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

Studierea *tipologiei folclorismului* reprezintă o problemă nouă în cercetările metodologice actuale. Tipologia relațiilor folclorului cu literatura scrisă include în sine nu numai contactele directe, împrumuturile, dar şi opoziția estetică dintre aceste două sisteme. E. Botezatu deosebeşte câteva tipuri de legături dintre folclor şi literatură şi le clasifică în două categorii: „Forma cea mai uşor detectabilă este cea *extensivă* (*s.n.*), incluzând legăturile rudimentare ale literaturii cu folclorul – împrumutul, copierea, imitația, stilizarea. Următoarei forme i-am zice *intensivă* (*s.n.*) – este un folclorism mai complex, subtil, susținut de apropierea adâncă a autorului (autorilor) de substanța folclorică" [17, p. 13].

Şi cercetătorul român A. Gh. Olteanu deosebeşte două tipuri de relații dintre folclor şi literatură: *de suprafață* şi *de adâncime*. În prima categorie sunt incluse formele de asimilare primară a folclorului de literatura scrisă prin împrumuturi şi imitații. În cea de a doua intră formele de preluare mai profundă a creației populare, adică acelea care denotă un folclorism mai pronunțat, mai complex. Clasificarea respectivă o face în urma aplicării metodei comparativiste asupra creației literare a doi scriitori concreți: V. Alecsandri şi M. Eminescu sau a contactelor literaturii scrise cu folclorul în două perioade literare diferite (a doua jumătate a sec. al XIX-lea şi începutul sec. al XX-lea) [18]. Relației de adâncime dintre folclor şi literatură i-a dat expresie teoretică şi L. Blaga. Într-un studiu consacrat elogierii satului românesc, scriitorul afirma: „Cultura majoră nu repetă cultura minoră, ci o sublimează, nu o măreşte în chip mecanic şi virtuos, ci o monumentalizează potrivit unor vii forme, accente, atitudini şi orizonturi lăuntrice. Nu prin imitare cu orice preț a creațiilor populare vom face saltul de atâtea ori încercat într-o cultură majoră. Apropiindu-ne de cultura populară trebuie să ne însufleţim mai mult de elanul ei stilistic interior, viu şi activ, decât de întruchipări ca atare" [19, p. 15-16].

Modalitățile prin care se realizează contactele folclorului cu literatura scrisă necesită şi ele o tipologizare. Exegeta basarabeană E. Botezatu deosebeşte convențional următoarele forme: *directă, prin joncțiune, indirectă* sau *mediată* şi *prin opoziție* [17, p. 13].

Legătura *directă* se realizează astfel: „Scriitorul apelează în mod direct la sursa folclorică, preia, împrumută, repetă – motive, subiecte, tipare compoziționale, structuri prozodice etc., păstrând modelul sursei de la care se inspiră. Chiar dacă această legătură se realizează în perioada incipientă a unei literaturi, e necesar de a analiza anumite aspecte înainte de a ne pronunța asupra superficialității sau efectului elementar al preluării elementelor folclorice. Creația literară se modifică în timpul transcrierii, după cum creația folclorică în procesul de reproducere" [20, p. 77].

Legătura *prin joncțiune* presupune transfigurarea elementului folcloric în literatura scrisă, adică transsubstanțierea creatoare, individualizarea lui de către scriitor.

Legătura *indirectă* se caracterizează prin faptul că scriitorul nu foloseşte direct sursa folclorică, ci experiența artistică generală. Adică modelul ajunge la receptor deja transfigurat, iar scriitorul doar că îl mai transsubstanțiază încă o dată. Astfel apar în proza din Basarabia diverse modele de transfigurare deja instituite: modelul crengian, rebreanian, sadoveanian şi cel al prozei româneşti postbelice.

BDD-A24953 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

Legătura *de opoziție* prezintă un interes metodologic general. U. Dalgat reflectând asupra acestei relații se referea la „formele interioare şi exterioare de legătură a literaturii cu folclorul din punctul de vedere al „subordonării”, „interacțiunii” şi „îndepărtării” [21, p. 45]. Utilizând conceptele propuse de cercetătoarea sovietică, E. Botezatu conchide că în literatura scrisă basarabeană a anilor 1930-1940 prevalau legăturile de subordonare, în cea a anilor 1940-1950 ieşea în prim-plan interacțiunea, iar în ultimele decenii se impun interacțiunea şi legăturile prin detaşare, îndepărtare de modelul folcloric. Opoziția se realizează prin sporirea transfigurării artistice, prin modelarea fanteziei creatoare, prin angajarea totală a eului creator care „nu preia, ci asimilează; nu numai asimilează, ci depăşeşte, respinge, polemizează” [17, p. 17].

Cercetătorul A. I. Lazarev a încercat o tipologizare a fenomenului folclorism în literatură rusă a anilor 1870-1890, deosebind: un folclorism „natural” al şaizeciştilor, un folclorism „etnografic” al lui L. Tolstoi (*Казаки*), un folclorism „agitativ-propagandist” al poporaniştilor (народников), un folclorism „nostalgic” a lui P. Melnikov-Pecersk şi N. Leskov. În afară de aceasta mai deosebeşte şi tipurile de folclorism: mitologic, poetic, de cântec, de gen şi universal [22]. Tot aici, cercetătorul încearcă să scoată în evidență tipologia „grupelor de prelucrare a materialului folcloric”: 1) utilizarea elementelor folclorice într-o operă literară prin apelarea „inconştientă” la folclor; 2) aplicarea constituentelor folclorice printr-o referire conştientă la creația populară şi modernizarea materialului acesteia [22, p. 18].

Exegetul A. Gorelov clasifică detaliat tipurile comune de folclorism. Primul tip de folclorism ține de *citarea* elementului folcloric, iar al doilea conține mai multe subcategorii:

a) *pastişarea* (stilizarea) *organică* (în genul de povestire literară), *anorganică* (pseudopastişă) şi *livrescă* (bazată pe motive biblice, cronici);

b) *folclorismul poetic* (utilizarea tuturor elementelor de poetică populară în scopuri stilistice şi altele);

c) *folclorismul liric* („песенный”) (folosirea potențialului emoțional liric specific al cântecelor populare, melodicii versului folcloric);

d) *folclorismul de gen* (recursul la genurile folclorului);

e) *folclorismul mitologic* (dezvoltarea unui subiect mitologic sub aspectul unui gen literar, utilizarea simbolismului mitologic, a particularităților gândirii mitologice);

f) *folclorismul ideologic* (utilizarea particularităților de viziune asupra lumii, a poporului, punctul de vedere al acestuia asupra ordinii mondiale şi altele asemenea) [23].

După investigarea unui volum enorm de creații literare ale secolului al XX-lea, exegeta O. I. Trîkova clasifică posibilitățile de interacțiune ale literaturii cu creația folclorică, deosebind următoarele tipuri de împrumuturi folclorice:

– Împrumutul compozițional din folclor se produce atunci când scriitorul (conştient sau inconştient) utilizează în creația sa un model structural folcloric (de exemplu, romanul *Povestea cu cocoşul roşu* de V. Vasilache).

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

– Împrumutul de motive presupune utilizarea în literatura artistică a motivelor individuale ale folclorului (motivul drumului de inițiere în basmul modern *Columb în Australia* de S. Vangheli).

– Împrumutul imagistic se prezintă prin două forme principale. Prima – transpunerea veridică în opera artistică a imaginii folclorice, de exemplu, a Morții (Dumnezeu şi Sfântul Petru în nuvela *Se caută un paznic* de V. Ioviță). A doua formă de împrumut – o cale mult mai dificilă a tradiției asociativ-imagistice, când imaginea creată de scriitor se asociază celei populare, având subtext folcloric (de exemplu moş Mihail din nuvela *Sania* de Ion Druță, Lion din nuvela *Caloian* de G. Meniuc, Serafim Ponoară şi Anghel Farfurel din romanul *Povestea cu cocoşul roşu* de V. Vasilache).

– De notat, în mod pregnant, este împrumutul de tehnici şi instrumente artistice ale creației populare orale. Tropii folclorici au devenit tradiționali pentru literatura scrisă şi de multe ori nu sunt recunoscuți ca fiind folclorici în contextul operei artistice. Cu toate acestea, trebuie de subliniat originea populară a procedeelor, cum ar fi: epitetul constant şi inversiunea, anafora şi antiteza, paralelismul sintactic şi psihologic şi altele.

Pentru a avea o imagine completă a interacțiunilor folclorico-literare, cercetătoarea O. I. Trîkova clasifică şi tipurile de împrumuturi literare în folclorul contemporan (tipuri de folclorizare): 1) citarea directă; 2) citarea cu continuare folclorică; 3) modificarea textului literar, parodierea şi modernizarea; 4) împrumutul imagistic [24].

Şi exegetul Ion T. Alexandru propune o tipologie a modalităților de valorificare, de *transsubstanțiere artistică* a constituentelor etnofolclorice, tipologie generată de specificul evolutiv al procesului literar românesc. Prin urmare, deosebeşte, drept forme rudimentare: „elementarul şi facilul procedeu al «citatului» şi pseudocitatului folcloric", „versificarea în stil şi spirit popular"; aspecte mediane: „analogia", „personanța" şi „similul folcloric"; şi procedee avansate: „reinterpretarea profundă a virtuților mitico-simbolice ale marilor şi mereu fecundelor motive folclorice literare cu alură de mituri, de permanențe spirituale etnice («Miorița», «Meşterul Manole», «Făt-Frumos», «Zburătorul», «Toma Alimoş» etc.)" [25, p. 33]. Tipologia respectivă devine utilă la reliefarea „tonului" literaturii române, a ponderii culturii tradiționale ca una din sursele universului imaginar literar, care, analizată din punct de vedere sincronic şi diacronic, prin raportarea creației unor anumiți scriitori la „modelele" tradiționale deja instituite, permite descoperirea „mutațiilor" estetice ale unor autori care au activat în două epoci literare diferite. Respectiva viziune îi permite cercetătorului să evidențieze două nume importante din literatura română, care au performat aşa-numitul *folclorism* pe parcursul şi în întreaga lor creație literară, dezvăluind o „asimilare conştientă, programatică, a unei opțiuni estetico-artistice determinată de propria filosofie asupra culturii", în care dihotomia „cultura majoră" şi „cultura minoră" nu sunt diferențiate, ci apar ca un tot întreg, ca elemente indispensabile ale „matricii stilistice" naționale: Lucian Blaga şi Tudor Arghezi [25, p. 34].

În perioada postbelică, atât în România, cât şi în Republica Moldova, apar manifestări sporadice ale unei noi formule a fenomenului de folclorism numit *neofolclorism*.

BDD-A24953 © 2016 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

Concept, adesea corelat cu *neopagânismul, revivalismul* şi *reconstrucţionismul*. Noua direcţie de utilizare a folclorului consta în experimente ce au inclus într-o simbioză elementele academice, etnice şi populare, contrapunând perceperea colectivă a lumii cu conştiinţa individuală, fobia şi solitudinea; revendicând concepţiile de popular şi naţional prin sinteza naţional şi european, profesional şi popular, modern şi antic. Neofolcloriştii estetizau folclorul, reuşind să depăşească maniera îngustă etnografică şi să-i dea folclorului o rezonanţă internaţională, făcându-l astfel patrimoniu european. Ei renunţă la citarea propriu-zisă, consolidându-şi dreptul la propria viziune asupra folclorului, experimentând permanent prin combinarea liberă a constituentelor etnofolclorice. Sunt reînviate culturile primare, păgâneşti, combinate cu elementele inovatoare. Pentru exponenţii curentului respectiv, folclorul reprezintă nu atât un simbol al idealului naţional sau un obiect de idolatrie, cât un interesant material literar original, simţind în impulsurile spontane ale preistoriei forţe imperceptibile, capabile să renască civilizaţia europeană. Noua tratare a fenomenului folcloric presupunea îmbinarea cu procedee noi, absurde ca realizare, creând opere neobişnuite pentru „a reîmprospăta scrisul căzut într-un «descriptivism poetic» fără orizont” [26, p. 450].

În România, spre sfârşitul secolului al XX-lea, ca o reacţie împotriva folclorismului şi neofolclorismului, practicat de mediile şi de unele instituţii culturale româneşti, ia amploare curentul *revivalism (polytheistic reconstructionism, neopaganism, folketro, folktro)*. Etnologul Florin Iordan remarcă faptul că *revivalismul* e o mişcare apărută prin anii ’70, în diverse ţări. Revivaliştii (în mod special, etnomuzicologul Speranţa Rădulescu) se pronunţă împotriva fenomenelor de folclorism şi neofolclorism, considerându-le a fi dăunătoare pentru autenticitatea culturii tradiţionale: „Folclorismul este acea orientare care denaturează cultura ţărănească genuină, în scopul transformării sale în instrument naţionalist sau în bun de consum turistic” [27].

Prin urmare, cele expuse în studiul respectiv ne demonstrează că problema folclorismului/neofolclorismului va rămâne mereu în atenţia cercetătorilor folclorişti şi literaţi ca una fundamentală în rezolvarea interdependenţei dintre folclor şi literatura scrisă. Şi aceasta graţie faptului că la diferite etape ale dezvoltării fenomenului literar exploatarea şi formele de asimilare a tradiţiilor literare clasice şi folclorice au fost diversificate, ajungându-se, în unele cazuri la o profundă transsubstanţiere estetică de fond şi formă folclorică.

Referinţe bibliografice

1. *Восточнославянский фольклор: Словарь научной и народной терминологии.* Редкол.: К. П. Кабашников (отв. ред.) и др. Минск*:* Навука і тэхніка*,* 1993. 478 с.

2. Азадовский М. К. *Фольклоризм Лермонтова.* În: http://feb-web.ru/ feb/lermont/critics/l43/l43-227-.htm (vizitat la 15.09.2015).

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

3. Moser Hans. *Vom Folklorismus in unserer Zeit*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1962, nr. 58 (2), p. 177-209.

4. Moser Hans. *Der Folklorismus als Forschungsproblem der Volkskunde*. În: *Hessische Blätter für Volkskunde.* 1964, nr. 55, p. 9-57.

5. Bausinger Hermann. *Folklorismus in Europa*. *Eine Umfrage*. În: *Zeitschrift für Volkskunde* 1969, nr. 65 (1), p. 1-8.

6. Antonijević Dragoslav. *Folklorismus in Jugoslawien*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1969, nr. 65 (1), p. 29-39; Burszta Józef. *Folklorismus in Polen*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1969, nr. 65 (1), p. 9-20; Dias Jorge. *Folklorismus in Portugal*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1969, nr. 65 (1), p. 47-55; Dömötör Tekla. *Folklorismus in Ungarn*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1969, nr. 65 (1), p. 21-28; Trümpy Hans. *Folklorismus in der Schweiz*. În: *Zeitschrift für Volkskunde.* 1969, nr. 65 (1), p. 40-46.

7. Bendix Regina. *In Search of Authenticity: The Formation of Folklore Studies*. Madison, Wisconsin, London: University of Wisconsin Press, 1997. 320 p.

8. Bausinger, Hermann. *Folklorismus*. In: *Enzyklopadie des Marchens.* Ranke, Kurt (ed.) et. al. Vol. 4. Berlin: Walter de Gruyter, 1984, p. 1405-1410.

9. Dorson Richard M. *American Folklore*. Chicago: University of Chicago Press, 1977. 324 p.

10. Dorson Richard M. *Is Folklore a Discipline?* În: *Folklore*, 1973, nr. 84(3), p. 177-205.

11. Hoffman Daniel G. et. al. *Discussion from the Floor*. În: *Journal of American Folklore*, 1959, nr. 72(285), p. 233-241.

12. Newall Venetia J. *The Adaptation of Folklore and Tradition (Folklorismus)*. În: *Folklore.* 1987, nr. 98 (2), p. 131-151.

13. Pop Mihai. *Folclorul în contemporaneitate.* În: Pop Mihai. *Folclor românesc: teorie şi metodă,* vol. I, Bucureşti: Grai şi suflet – cultura naţională, 1998, p. 237-247.

14. Balázs Lajos. *Folclor. Noţiuni generale despre folclor şi poetica populară*, Cluj-Napoca: Scientia, 2003. 176 p.

15. Cuisenier Jean. *Tradiţia populară*. Traducere de Nora Rebreanu Sava. Cluj-Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţă, 2005. 112 p.

16. Cosma Valer Simion. *Etnologie: tradiţie şi şpriţ* [diponibil online]. 27 aprilie 2010. În: https://cititordeproza.wordpress.com/2010/04/27/etnologie-traditie-si-sprit/ (văzut la 19.02.2016).

17. Botezatu Eliza. *Poezia şi folclorul: Puncte de joncţiune.* Chişinău: Ştiinţa, 1987. 288 p.

18. Olteanu A. Gh. *Folclor şi literatură cultă*. Braşov: Orientul latin, 1994. 166 p.

19. Blaga Lucian. *Elogiu satului românesc: discurs rostit la 5 iunie 1937 în şedinţă solemnă*. În: Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului. Bucureşti: Imprimeria Naţională, 1937, p. 3-16. În: http://foaienationala.ro/elogiu-satului-romnesc-lucian-blaga.html (văzut la 9. 11.2014).

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)

20. Лихачев Д. С. *Рецензия на книгу П. Г. Богатырева „Вопросы теории народного искусства", „Исскуство", Москва, 1971, 544 стр.* În: *Известия Академии Наук СССР: Серия литературы и языка*. 1972, Выпуск I, том 31, с. 76-79.

21. Далгат У. Б. *Литература и фольклор: Теоретические аспекты*. Москва: Наука, 1981. 301 с.

22. Лазарев А. И. *Проблема изучения фольклоризма русской литературы 1870-1890*. În: *Русская литература 1870-1890 гг. Проблема литературного процесса: сборник научных трудов*. Сб. 18. Свердловск: Уральский госуниверситет, 1985, с. 14-26.

23. Горелов А. А. *К истолкованию понятия «фольклоризм литературы»*. În: *Русский фольклор*, т. XIX, Ленинград, 1979. с. 31-48.

24. Трыкова О. Ю. *О классификации способов взаимодействия русской литературы XX в. с фольклором (по материалам, собранным студентами Ярославского педагогического универстета)*. În: *Педагогический вестник*. 2003. №1. http://vestnik.yspu.org/releases/doskolnoe_obrazovanie/1_5/ (văzut la 09.11.2014).

25. Alexandru Ion T. *Relaţia poezie română „cultă" – folclor în contemporaneitate.* În: *Imagini şi permanenţe în etnologia românească.* Chişinău: Ştiinţa, 1992, p. 30-36.

26. Oprişan I. *Modernism folcloric.* În: *Temelii folclorice şi orizont european în literatura română.* Bucureşti: Ed. A. R. S. R., 1971, p. 448-454.

27. Pavel Corina. *Speranţe pentru muzica traditionala? Una singura: Speranţa Radulescu*. În: *Formula AS*. 2010, nr. 907. http://www.formula-as.ro/2010/907/lumea-romaneasca-24/sperante-pentru-muzica-traditionala-una-singura-speranta-radulescu-12167 (văzut la 09.02.2015).

BDD-A24953 © 2016 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:02:14 UTC)